

Η μυστική ζωή της λογοτεχνίας

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΚΑΦΑΘΛΟΥ

Βρισκόμαστε στο 2018. Ο νεαρός Σενεγάλεζος συγγραφέας Ντιεγκάν Λατίρ Φέιγ, συμπατριώτης του συγγραφέα του ανά χειράς, γεννημένου στη Σενεγάλη το 1990, που πλέον ζει στη Γαλλία, ανακαλύπτει στο Παρίσι ένα εμβληματικό βιβλίο, βιβλίο-μύθο, που είχε εκδοθεί το 1938. Ο συγγραφέας του βιβλίου αυτού, με τίτλο *Ο λαβύρινθος του απάνθρωπου*, είχε χαρακτηριστεί από την κριτική στην εποχή του «νέγρος Ρεμπτό» και το βιβλίο, μόλις εκδόθηκε, έπειτα από τις πρώτες θετικές κριτικές, προκάλεσε σκάνδαλο και καταγγέλθηκε ως αποτέλεσμα λογοκλοπής. Εκτοτε τα ίχνη του συγγραφέα αγνοούνταν, όπως και του Ρεμπτό τα ίχνη αγνοήθηκαν, αφού μετά την έκδοση της εμβληματικής *Μια εποχή στην κόλαση* ταξίδεψε, σε ηλικία μόλις 20 ετών, για τα πέρατα του κόσμου. Κατέστη, έτσι, ισοδύναμο μιας σκιάς, όπως και ο συγγραφέας με τον οποίο ο Σαρ ασχολείται. Αλλωστε, ο Σαρ αφιερώνει το βιβλίο του στον συγγραφέα από το Μάλι, Γκάμπι Ουολογκέμ, ο οποίος, επίσης, εξαφανίστηκε, όταν το βιβλίο του *Le devoir de la violence* (1968) θεωρήθηκε προϊόν λογοκλοπής. Η περίπτωση του διατρέχει το βιβλίο του Σαρ, ένα μυθιστόρημα αναχωρήσεων.

Ο Ντιεγκάν Λατίρ Φέιγ γοητεύεται από την ανάγνωση του βιβλίου, αλλά και από τον μύθο που συνόδευε τον συγγραφέα του, τον μυστηριώδη Τ.Σ. Ελιμάν, λόγω και της εξαφάνισής του, και αρχίζει να αναζητά τα ίχνη του. Τι συνέβη στον Ελιμάν, ώστε να εξαφανιστεί, να γίνει φιγούρα φασματική; Το βάρος της αρχικής αναγνώρισής του αποδείχτηκε πολύ βαρύ; Ο μέσος του εαυτός έγινε συντρίμμα και θρύψαλα;

Ο Σαρ στήνει ένα πολυπρισματικό μυθιστόρημα όπου μας μιλά για τη λογοτεχνία από την πλευρά του δημιουργού, για τα πάθη και τους πόθους της γραφής, για το σαράκι της δημιουργίας, αποκαλύπτοντάς μας και τις καταβολές του: Μπλανσό, Γκομπρόβιτς, Κούντερα, Σάμπατο, ιδίως Μπολάνιο, του οποίου απόσπασμα από τους *Αγριούς ντεκέτιβ* προτάσσεται εν είδει μότο στην «Πιο μυστική μνήμη των ανθρώπων», βραβευμένο με το Γκονκούρ 2021. Ολα συστήνουν ένα διακειμενικό σύμπαν. Η λογοτεχνία απομένει φάρμακο και σαράκι, «πάντοτε [...] μόνο η λογοτεχνία – η αήθης λογοτεχνία, ως απάντηση, ως πρόβλημα, ως πίστη, ως ντροπή, ως έπαρση, ως ζωή», απάντηση και στον φόβο του θανάτου, αφού «η στιγμή που η ζωή μας φεύγει είναι αυτή όπου η ζωή μας μάς ανήκει». Σε αυτό το πλαίσιο, η λογοτεχνία,

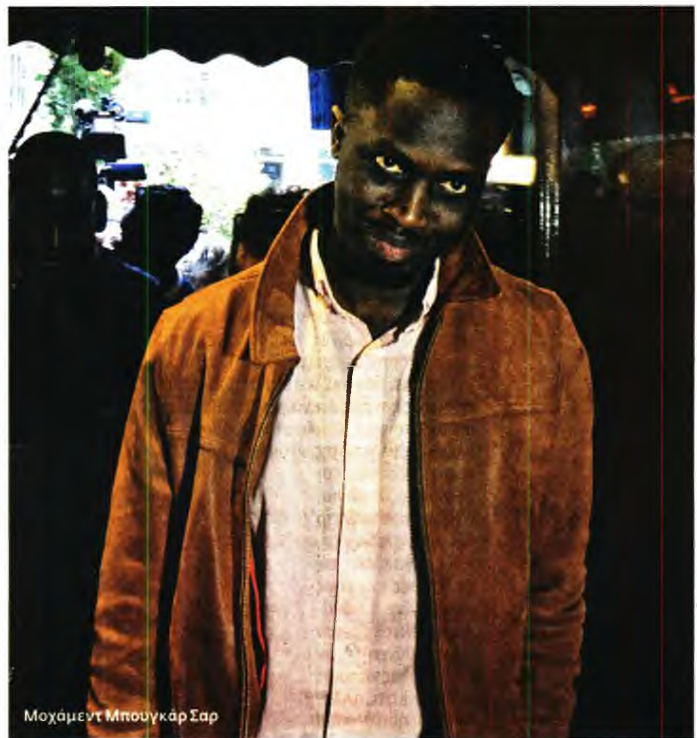

ΜΟΧΑΜΕΝΤ ΜΠΟΥΓΚΑΡ ΣΑΡ

Η πιο μυστική μνήμη των ανθρώπων

Μετάφραση: Μήνα Πατεράκη-Γαρέφη

Σελ. 560
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2023

Μοχάμεντ Μπούγκαρ Σαρ

Ο Σαρ στήνει ένα πολυπρισματικό μυθιστόρημα όπου μας μιλά για τη λογοτεχνία από την πλευρά του δημιουργού, για τα πάθη και τους πόθους της γραφής, για το σαράκι της δημιουργίας, αποκαλύπτοντάς μας και τις καταβολές του: Μπλανσό, Γκομπρόβιτς, Κούντερα, Σάμπατο, ιδίως Μπολάνιο

για τον Σαρ, συνιστά προσπάθεια να διαπιστευτούν «τα αληθινά φαντάσματα της ιστορίας», δεδομένου ότι ο Ντιεγκάν, κατά την αναζήτησή του, έρχεται αντιμέτωπος με τις μεγάλες τραγωδίες που συνδέθηκαν με την αποικιοκρατία κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα, αλλά και με το Ολοκαύτωμα, η Ιστορία γίνεται λογοτεχνία: «Πιστεύουμε, με τη δύναμη της προφάνειας, ότι το παρελθόν είναι που έρχεται να κατοικήσει και να στοιχειώσει το παρόν. Θα έπρεπε να σκεφτούμε ότι η αντίστροφη πρόταση είναι εξίσου, αν όχι περισσότερο, αληθινή και ότι είμαστε εμείς που στοιχειώνουμε, χωρίς ποτέ να τους αφήνουμε ν' αναπαυθούν, αυτούς που προηγήθηκαν. Είμαστε τα αληθινά φαντάσματα της ιστορίας μας,

τα φαντάσματα των φαντασμάτων μας». Γι' αυτό, άλλωστε, «ο φόβος του παρελθόντος δε φέρει τίποτα παρεκτός το βάρος της ίδιας του της ανησυχίας», ενώ «ο φόβος του αύριου φέρει, πάντοτε, έστω απειροελάχιστη, έστω κι αν ξέρουμε ότι μπορεί να διαψευστεί, και πιθανότατα θα διαψευστεί, την ελπίδα των δυνατοτήτων, του πραγματοποιήσιμου, του ανοιχτού, του θαύματος», του θαύματος της λογοτεχνίας, της *αιρέσεως* του βίου, της λογοτεχνίας που διά χειρός Σαρ διαπορθμεύει στην επιφάνειά της και συγκεκριμένα πλείστα όσα υλικά της ιστορίας του ανθρώπου κατά τον σύντομο 20ό αιώνα. Ετσι, ένα βιβλίο, όπως του Ελιμάν ή του Ουολογκέμ, ακόμη κι αν συνιστά εγχείρημα λογοκλοπής, δεν στερείται πρωτοτυπίας, η ιδιοποίηση της λογοτεχνικής παρακαταθήκης γονιμοποιεί τη λογοτεχνία. Και οι δύο αναζητούν τους πατέρες τους και, μέσω της αναζήτησης αυτής, την ταυτότητά τους – ο ίδιος ο Ελιμάν, άλλωστε, πράγματι δεν γνωρίζει ποιος είναι ο βιολογικός του πατέρας.

Οι αναζητήσεις του Ντιεγκάν τον οδηγούν από τη Σενεγάλη στο Παρίσι, στην Ολλανδία, στην Αργεντινή, προσπαθώντας να βρει τον μίτο στον λαβύρινθο της μνήμης και της Ιστορίας: «Το παρελθόν έχει καιρό· περιμένει πάντοτε με υπομονή στο σταυροδρόμι του μέλλοντος και εκεί ανοίγει στον άνθρωπο που νόμιζε ότι του είχε ξεφύγει την αληθινή φυλακή του με τα πέντε κελιά: την αθανασία των εξαφανισμένων, τη μονιμότητα του λησμονημένου, τη μοίρα της ενοχής, τη συντροφιά της μοναξιάς, τη σωτήρια κατάρα της αγάπης». Η λογοτεχνία σώζει.

Ανοιχτό Βιβλίο